

1. INNLEDNING

Sandnes kommune skal være en handlekraftig og langsiktig forvalter av ressurser og miljø. Strategiene for å nå dette hovedmålet innenfor økonomiområdet er tydelige prioriteringer, god styring og betryggende risikovurdering av ressursbruken. Kommunens økonomireglement er et viktig verktøy i den forbindelse.

Økonomireglementet er knyttet til kommunens øvrige regelverk og det pekes spesielt på saks- og delegasjonsreglementet, anskaffelsesreglene, finansreglementet og kommunens etiske retningslinjer.

Formålet med økonomireglementet er:

- Å beskrive kommunens overordnede økonomiske rutiner og fullmakter.
- Å bidra til forsvarlig økonomistyring.

Sandnes kommunes økonomireglement bygger på lover og forskrifter, herunder:

- [Ny kommunelov av 22. juni 2018.](#)
- [Bokføringsloven av 19. november 2004.](#)
- [Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv \(Budsjett- og regnskapsforskriften\) av 7. juni 2019.](#)
- [Veileder – budsjettering av investeringer og avslutning av investeringsregnskapet av oktober 2011.](#)
- [Lov om havner og farvann av 17. april 2009](#)
- [Plan- og bygningsloven av 27. juni 2008](#)
- [Merverdiavgiftsloven av 19. juni 2009](#)
- [Forskrift til merverdiavgiftsloven av 15. desember 2009](#)
- [Momskompensasjonsloven av 12. desember 2003](#)
- [Forening for god kommunal regnskapsskikk](#)
- [Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester \(H-3/14\)](#)

Reglementet gjelder for Sandnes kommune med tilhørende kommunale foretak og vertskommunesamarbeider.

1.1 Definisjoner

Det benyttes ulike begreper i økonomireglementet, for å lese definisjonene [klikk her.](#)

2. BUDSJETTFULLMAKTER

2.1 Kommunestyret

2.1.1 Kommunestyret vedtar **driftsbudsjettet** når det gjelder frie inntekter (skatt og rammetilskudd), renter, avdrag, bruk og avsetning til disposisjonsfond og anvendelse av netto driftsresultat i henhold til budsjettskjema 1A. Kommunestyret vedtar driftsbudsjettet som en nettoramme i henhold til budsjettskjema 1B.

Vedtatt netto driftsbudsjett, i henhold til skjema 1B, for det første året i økonomiplan er bindende. Vedtak som forplikter kommunen økonomisk utover budsjettåret kan kun fattes av kommunestyret. Kommunestyret fastsetter netto driftsbudsjett for kontrollutvalgets virksomhet etter direkte innstilling fra kontrollutvalget. Det følger av loven at rådmannen har avskåret innstillingsrett.

2.1.2 Endringer *utover* vedtatt netto rammebudsjett i skjema 1B skal bare foretas av kommunestyret.

Endringer *innenfor* netto driftsbudsjett ramme kan foretas av rådmannen og av det respektive styret i de kommunale foretakene i tråd med delegerede fullmakter så lenge de ikke er i strid med mål, prioriteringer og forutsetninger som ligger til grunn for kommunestyrets budsjettvedtak eller er av prinsipiell betydning.

Endringer av frie inntekter og finansieringstransaksjoner gjøres kun av kommunestyret.

2.1.3 Kommunestyret godkjenner avtaler om oppkjøp, nedsalg, fusjon, fisjon og etablering av aksjeselskaper med tilhørende økonomiske disposisjoner, etter eventuell anbefaling fra styret i kommunalt foretak eller innstilling fra rådmannen.

2.1.4 Kommunestyret vedtar budsjettskjema 2A og fastsetter **investeringsbudsjettet** med en brutto ramme per investeringsprosjekt i budsjettskjema 2B.

2.1.5 Endring utover vedtatt brutto ramme i skjema 2B skal bare foretas av kommunestyret med de unntak som framgår av fullmakter i punkt 2.3.4-2.3.6.

2.1.6 For vedtatte byggeprosjekter og kommunaltekniske prosjekter som samsvarer med avsetning, innhold og framdrift i budsjett fremmes det orienteringssak til kommunestyret av henholdsvis kostnadsoverslag 0 (K0) kostnadsoverslag 1 (K1) og kostnadsoverslag 2 (K2).

2.1.6.1 Ved avvik, i forhold til vedtatt budsjett på fremdrift, innhold eller økonomi, skal bygge- og anleggsprosjekter fremmes for kommunestyret til behandling.

2.1.7 Bygge- og anleggsregnskap avlegges henholdsvis til formannskapet og UMT innen 18 måneder etter ferdigstillelse. Ved avvik på 5 prosent eller mer, fremmes bygge- og anleggsregnskap til kommunestyret for endelig godkjenning.

2.1.8 Kommunestyret godkjenner kjøp av bygg/lokaler/anlegg til bruk i kommunal tjenesteproduksjon. Unntatt er kjøp av boliger til kommunale utleieboliger. Rådmannen delegeres myndighet til å godkjenne disse kjøpene i samsvar med rammen til formålet fastsatt i vedtatt investeringsbudsjett.

2.1.9 Kommunestyret godkjenner avhending av kommunalt eide bygg, anlegg og bebygde eiendommer, etter eventuell anbefaling fra styret i kommunalt foretak og innstilling fra rådmannen. Det gis fullmakt til stab eiendom til avhending av gjennomgangsboliger for vanskeligstilte som ikke anses hensiktsmessige for videre eie.

2.1.10 [Investeringsbudsjettet](#) er ettårig og vesentlige endringer i løpet av året som kan få betydning for de investeringsinntekter og -utgifter som er fastsatt i årsbudsjettet, skal behandles i nærmeste sak om perioderapport. Det skal i perioderapporten foreslås budsjettjusteringer slik at investeringsbudsjettet framstår som realistisk og i balanse for gjeldende budsjettår.

2.1.11 Kommunestyret godkjenner eksterne leieavtaler over kr 100 000 for bygg/lokaler/anlegg, med varighet ut over budsjettåret, til bruk i kommunal tjenesteproduksjon, etter eventuell anbefaling fra styret i kommunalt foretak og innstilling fra rådmannen.

2.2 Formannskapet

2.2.1 Formannskapet disponerer budsjettert reservert for tilleggsbevilgning. I saker om bruk av bevilgningen skal det alltid opplyses om saldo etter at foreslått disponering foretas. For behandlingen av søknader gjelder [eget reglement vedtatt av kommunestyret](#).

2.2.2 Byggeregnskap skal avlegges for formannskapet innen 18 måneder etter ferdigstilling. Det gis mulighet til å avlegge gruppeprosjekt samlet, når bevilgningen er gitt som en ramme. Ved avvik på 5 prosent eller mer, fremmes bygge- og anleggsregnskap til kommunestyret for endelig godkjenning.

2.3 Rådmannen

2.3.1 Rådmannen fordeler vedtatt netto rammebudsjett til hver virksomhet innenfor hvert tjenesteområde ved budsjettårets begynnelse. Endringer innenfor vedtatt netto rammebudsjett i skjema 1B kan foretas av rådmannen med de unntak som framgår av fullmakter i økonomireglementets punkt 2.3.9. Rådmannen delegeres fullmakt til å fordele budsjettert lønnsreserve som følge av lønnsoppgjør.

2.3.2 Rådmannen kan foreta tekniske justeringer mellom virksomheter innenfor samme tjenesteområde, som følge av de ulike [finansieringsmodellene](#).

Rådmannen kan foreta tekniske justeringer mellom virksomheter også *utover* vedtatt netto rammebudsjett i skjema 1B. Rådmannen kan også foreta nødvendige budsjettjusteringer som følge av organisasjonsendringer, forbedring av administrative rutiner, tjenesteovergrepene tiltak eller driftsprosjekter eller regelverksendringer.

2.3.3 Innenfor vedtatt låneramme i årsbudsjettet, jamfør økonomireglementets punkt 2.1.4, har rådmannen fullmakt til å ta opp nødvendig lån og forvalte disse i henhold til [kommunens vedtatte finansreglement](#).

2.3.4 Rådmannen kan overføre fra driftsbudsjettet inntil kr 1 million for å finansiere nye bevilgninger eventuelt justere vedtatte bevilgninger i investeringsbudsjettet, under forutsetning av at driftsbudsjettet går i balanse eller mindreforbruk etter overføringen. Budsjettjustering fra driftsbudsjettet til [investeringsbudsjettet](#), som dekker brutto kostnad, skal foretas og rapporteres til kommunestyret i perioderapporter.

2.3.5 Rådmannen kan disponere midler til økning av utgiftene på inntil kr 1 million på et prosjekt i investeringsbudsjettet gjennom tilsvarende reduksjon av utgiftene på et annet prosjekt. Budsjettjustering skal foretas. Omdisponering mellom investeringsprosjekter kan bare foretas mellom allerede vedtatte prosjekter i budsjettåret og det skal rapporteres til kommunestyret i perioderapporter.

2.3.6 Rådmannen gis fullmakt til å budsjettere investeringsprosjekter som gjelder administrasjonsavtaler, prosjekter som finansieres av avtaler om kostnadsbidrag, godkjente utbyggingsavtaler, bymiljøpakke og frikjøp parkering med likelydende beløp på inntekts- og utgiftssiden, slik at prosjektets nettoramme ikke påvirker lånebehovet i investeringsbudsjettet, med grunnlag i vedtak fattet av UMT.

2.3.7 Rådmannen kan inngå finansielle leieavtaler(((Dersom det vesentligste av økonomisk risiko og kontroll knyttet til det underliggende leieobjekt er gått over på leietaker klassifiseres avtalen som finansiell))) under forutsetning av at avtalen er i tråd med kommunestyrets vedtak om låneopptak og investeringsrammer etter økonomireglementets punkt 2.1.4.

2.3.8 Alle vedtak om budsjettendringer som er gjort i henhold til punkt 2.3.4-2.3.7, skal umiddelbart sendes til virksomheten Budsjett og analyse for ekspedering.

2.3.9 Fullmaktene over kan bare benyttes når:

- endringene ikke er i konflikt med mål og prioriteringer i årsbudsjettet eller andre politiske vedtak
- endringene ikke er av prinsipiell betydning

2.4 Virksomhetene

2.4.1 Virksomhetene forvalter offentlige midler. Ressursene skal benyttes effektivt og i tråd med politiske vedtak og prioriteringer.

2.4.2 Virksomheten er ansvarlig for at tildelte budsjettmidler forvaltes på forsvarlig og hensiktsmessig måte og er ansvarlig for god økonomistyring og at netto budsjetttramme for virksomheten overholdes.

2.4.3 Virksomheten kan omdisponere driftsmidler innenfor netto budsjetttramme. Omdisponeringene gjøres gjennom justering av budsjettet.

2.4.4 Virksomheten kan gis fullmakt å opprette og nedlegge faste stillinger og engasjement i henhold til arbeidsmiljøloven samt omgjøre stillinger ved behov. Det forutsettes at endringene er i tråd med beløpene som er retningsgivende i den vedtatte 4-årige handlings- og økonomiplanperioden.

2.4.5 Virksomheter som har egne disposisjonsfond kan benytte midlene til drifts- og investeringsformål innenfor en ramme på kr 1 million. Kommunaldirektør for området må i forkant godkjenne driftsformålet og investeringen etter søknad. Budsjettjustering, som dekker brutto kostnad, skal foretas. Kommunestyret orienteres i perioderapportene.

2.4.6 Matpenger og andre formålsbetalinger som er innbetalt av brukere kan kun disponeres i tråd med formålet. Innbetalte penger skal benyttes i løpet av det året de innbetales for.

2.4.7 Fullmaktene over kan bare benyttes når:

- endringene ikke er i konflikt med mål og prioriteringer i årsbudsjettet eller andre politiske vedtak
- endringene ikke er av prinsipiell betydning

2.5 Styrene i kommunale foretak

2.5.1 Styrebehandlet forslag til årsbudsjett og handlings- og økonomiplan for foretakets samlede virksomhet oversendes rådmannen for videre behandling innen oppsatte tidsfrister slik at det avlegges et konsolidert handlings- og økonomiplanforslag for konsernet til formannskapet.

2.5.2 I samsvar med netto driftsramme fastsatt av kommunestyret som foretakets årsbudsjett, har styret ansvar for å fastsette detaljert årsbudsjett og påse at det foretas budsjettjusteringer gjennom året. Det er videre styrets ansvar å påse at foretaket har nødvendige utfyllende fullmakts- og økonomistyringsrutiner for virksomheten, inkludert foretakets datterselskaper og tilknyttede selskaper.

2.5.3 Styret kan foreta omdisponeringer innenfor fastsatt netto driftsramme når

- endringene ikke er i konflikt med mål og prioriteringer i årsbudsjettet eller andre politiske vedtak
- endringene ikke er av prinsipiell betydning

2.5.4 Styret kan opprette og nedlegge faste stillinger og engasjement i henhold til arbeidsmiljøloven samt omgjøre stillinger ved behov, forutsatt at det løses innenfor budsjetttrammen inneværende år og de tre øvrige år av handlings- og økonomiplanperioden.

Mer om særlige reglement for de enkelte foretakene kan leses her:

[Sandnes havn LINK](#)

[Sandnes tomteselskap LINK](#)

3. RAPPORTERING

3.1 Regnskap

Regnskapet danner grunnlag for kontroll og resultatvurdering. I henhold til ny kommunelov, kapittel 25, har rådmannen ansvaret for internkontrollen i kommunekassens virksomhet. Rådmannens ansvar for løpende kontroll av den økonomiske utvikling, herunder rapportering til utvalg, formannskap og kommunestyre følger av kommunelovens kapittel 14.

Styrene i kommunale foretak har ansvaret for den løpende kontroll av den økonomiske utvikling i foretakets samlede virksomhet, herunder rapportering til kommunestyret. Daglig leder har ansvaret for internkontrollen i foretaket. Ansvarsforholdene er beskrevet i ny kommunelov, kapittel 9.

3.2 Rapportering til politisk nivå

I henhold til kommunelovens paragraf 14-5 skal rådmannen minst to ganger i året rapportere til kommunestyret om utviklingen i inntekter og utgifter, sett i forhold til vedtatt årsbudsjett.

I Sandnes kommune skal det etter første (30. april) og andre tertial (31. august), legges frem sak om budsjettforbruket så langt i året, samt prognose for resten av året (forventet årsresultat). Vesentlige endringer og uforutsette behov skal omtales i perioderapporten og ved vesentlige avvik skal rådmannen foreslå budsjettjusteringer. Perioderapporten omfatter hele kommunen, inkludert kommunale foretak og vertskommunesamarbeid.

3.3 Årsregnskap og årsrapport

3.3.1 Årsregnskap

Rådmannen har ansvaret for at å avlegge foreløpig årsregnskap til regnskapsrevisor i samsvar med kommunelovens frister. Styret i kommunalt foretak har tilsvarende ansvar som rådmannen, for foretakets samlede virksomhet.

Det er rådmannens ansvar å avlegge konsolidert årsregnskap for hele kommunens virksomhet, inkludert foretak og vertskommunesamarbeid.

Revidert regnskap behandles av kontrollutvalget og formannskapet, kommunestyret fastsetter det endelige årsregnskapet, herunder disponeringer av regnskapsresultatet.

3.3.2 Årsrapport/årsberetning

I henhold til kommunelovens paragraf 14-7 skal det utarbeides årsrapport for kommunens samlede virksomhet. Rådmannen er ansvarlig for å utarbeide kommunens årsrapport og den skal avlegges senest 31. mars, året etter regnskapsåret. Årsrapporten skal behandles sammen med årsregnskapet.

4. ANDRE FORHOLD KNYTTET TIL ØKONOMIFORVALTNINGEN

4.1 Overføring av mindreforbruk - virksomheter

4.1.1 Overføring av mindreforbruk mellom budsjettår kan bare gjøres dersom kommunen samlet sett går med overskudd eller er i balanse etter pliktige avsetninger. Rådmannen har ansvaret for å avlegge konsolidert årsregnskap i samsvar med bestemmelsene i punkt 4.1.2-4.1.6

4.1.2 Forutsetninger for overføring:

1. Av årets [mindreforbruk](#) i virksomhetene trekkes 20 prosent til oppbygning av kommunens (kommunekassens) felles reservefond.
2. Deretter kan virksomhetene overføre det resterende [mindreforbruk](#) til eget disposisjonsfond innenfor rammen i henhold til økonomireglementets punkt 4.1.3-4.1.6.

Dersom en virksomhets disposisjonsfond blir større enn 10 prosent av virksomhetens netto driftsramme (brutto ramme for virksomheter med negativ netto budsjettramme) i henhold til skjema 1B, gjelder følgende forutsetninger:

1. Av årets [mindreforbruk](#) i virksomhetene trekkes 50 prosent til oppbygning av kommunens (kommunekassens) felles reservefond.
2. Deretter kan virksomhetene overføre det resterende [mindreforbruk](#) til eget disposisjonsfond innenfor rammen i henhold til økonomireglementets punkt 4.1.3-4.1.6.

4.1.3 Virksomhetene, eksklusiv [utførervirksomhetene](#), selvkostområder og [virksomheter med negativ budsjettramme](#), kan få overført et regnskapsmessig [mindreforbruk](#) på inntil 3 prosent av netto budsjettramme mellom budsjettår forutsatt at vilkårene beskrevet i økonomireglementets punkt 4.1.1 og 4.1.2 er oppfylt. Dernest betinger det at oppgaver er løst med en tilfredsstillende resultatoppnåelse i forhold til forutsetninger nedfelt i vedkommende virksomhets interne kontrakt.

4.1.4 Drift og investeringer innenfor [selvkosttjenester](#) (pt VAR, plan og byggesaksområdet samt skolefritidstjenesten), skal ved et regnskapsmessig [mindreforbruk](#) ved årets slutt i sin helhet avsette ubenyttede midler til bundne selvkostfond. De ulike selvkosttjenestene avstemmes, per tjeneste, uavhengig av hvilket ansvar kostnadene er regnskapsført på. Samme bestemmelsen gjelder for regnskapsføring av husleien for hovedbrannstasjonen, som følger selvkostprinsippet.

4.1.5 Utførervirksomhetene (eksklusiv [selvkosttjenestene](#)) kan få overført et regnskapsmessig [mindreforbruk](#) på inntil 2,5 prosent av brutto budsjettramme.

4.1.6 Virksomheter med negativ netto budsjettramme kan få overført et regnskapsmessig [mindreforbruk](#) på inntil 2,5 prosent av brutto budsjettramme

4.2 Overføring av merforbruk - virksomhetene

4.2.1 Kommunestyret vedtar overføring av merforbruk i virksomhetene til inndekning påfølgende år, i sak om årsregnskapet.

4.2.2 Virksomheter med merforbruk skal benytte tidligere avsatte midler på disposisjonsfond til inndekning eller reduksjon av regnskapsmessig merforbruk.

4.2.3 Virksomheter med merforbuk må påregne en inndragning i etterfølgende årsbudsjett tilsvarende merforbruket i foregående regnskapsår. Ved spesielle forhold kan det gjøres unntak fra dette. Eventuelle unntak må foreslås av rådmannen i sak til kommunestyret om årsregnskapet.

4.2.4 Drift og investeringer innenfor selvkosttjenester (pt VAR, plan og byggesaksområdet samt skolefritidstjenesten) skal ved et regnskapsmessig merforbruk ved årets slutt finansieres ved bruk av eventuelle selvkostfond. Hvis det etter bruk av fond fortsatt er underskudd, dekkes dette midlertidig av bykassen inneværende år. Underskuddet må dekkes fullt ut over påfølgende 5 år. De ulike selvkosttjenestene avstemmes, per tjeneste, uavhengig av hvilket ansvar kostnadene er regnskapsført på.

4.3 Bundne fond og øremerkede tilskudd

4.3.1 Det er knyttet søknadsbaserte tilskuddsordninger til flere statlige og regionale programsatsinger og utviklingsområder. Tilsagn om tilskudd kommer i tillegg til kommunens bevilgninger, til utviklingsarbeid eller tjenesteproduksjon. Ved utløp av tidsperioden tilskuddet gis, kan det ikke planlegges med at kommunekassen kan videreføre samme driftsramme. Virksomheten legger derfor frem en vurdering til rådmannen før søknaden sendes. Dersom søknad om tilskudd er av prinsipiell art, skal saken legges fram for formannskapet.

4.3.2 Virksomheten som mottar tilskuddet er ansvarlig for oppfølging i henhold til retningslinjene som tilskuddsyter har gitt, herunder rapporteringskrav, innsendelse av prosjektrengskap og grunnlag for utbetaling av tilskuddet.

4.3.3 Mottak av øremerkede tilskudd utover vedtatt budsjett skal rapporteres i perioderapporten. Budsjettjusteringer foretas fortløpende, og senest en måned etter mottak av tilskuddet.

4.3.4 Virksomhetene kan avsette til og disponere bundne driftsfond (som følge av øremerkede midler, eller interkommunale avtaler). I forbindelse med bruk av bundne driftsfond skal utgifts- og inntektssiden i budsjettet justeres tilsvarende. Dersom avsetning eller bruk av disse fondene berører prinsipielle forhold skal dette legges frem for formannskapet.

4.4 Bundne fond og disposisjonsfond med vedtatte retningslinjer og vedtekter

Bundne fond er avsetninger av øremerkede tilskudd i regnskapet for bruk til det øremerkede formålet i senere perioder. Disposisjonsfond er frie avsetninger i regnskapet for bruk i senere perioder. Dette kan være avsetninger knyttet til enkelte virksomheter eller avsetninger til ønskede formål. For noen av disse disposisjonsfondene er det vedtatt egne retningslinjer for disponering. Retningslinjer finnes her:

4.4.1 [Frikjøp parkering](#)

4.4.2 [Digitaliserings- og innovasjonsfondet](#)

4.4.3 [Utvikling Sandnes](#)

4.4.4 Kraftfond (Når dette er vedtatt i kommunestyret)

4.4.5 [Energifond](#)

5. VEDLEGG TIL BUDSJETTREGLEMENTET

I økonomireglementet er det lagt inn linker som viser til mer informasjon om enkelte punkter i reglementet. Dokumentene som linkene kobles til legges også som vedlegg til økonomireglementet:

[Vedlegg 1: Definisjoner](#)

[Vedlegg 2: Digitaliserings- og innovasjonsfondet](#)

[Vedlegg 3: Investeringsbudsjettet](#)

[Vedlegg 4: Selvkost](#)

[Vedlegg 5: Energifond](#)